

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

fahs

FAHS * NUMMER 2 * AUGUST 1992

Ny årbog -stadig på vej !

Det er meget forståeligt, hvis samfundets medlemmer i øjeblikket går og undrer sig. I april-nummeret af FAHS proklamerede vi højt og flot, at årbogen for 1992 allerede var under udgivelse - og alligevel er der nu, fire måneder senere, stadig ikke sket noget.

Skylden for denne misére, må vores skriftudvalg selv påtage sig. Her har der desværre hobet sig en række produktionsvanskeligheder op, som har forsinket udgivelsen af årbogen meget stærkt. Nu er der dog håb forude. Den endelige korrekturlæsning er snart afsluttet og bogtrykkeren har lovet os, at bogen så vil være færdig i begyndelsen af oktober.

Vi beklager meget forsinkelsen. Bogen var jo tænkt som en slags optakt til »På Vej«-udstillingerne, der for tiden vises på flere af amtets museer; nu må den i stedet tjene til efterbearbejdning og opfriskning af udstillingerne. Vi håber på medlemmernes overbærenhed.

Kildeskrift

I dette nummer af FAHS gengiver vi, hvad topografen N. S. Stern skrev om Frederiksborg Amt i 1830. Vi finder det meget vigtigt at genoptrykke en sådan type artikler, der stammer fra vanskeligt tilgængelige bøger og tidskrifter. Den her gengivne artikel er et fornemt kildemateriale til belysning af »de gode, gamle dage« i amtet. Artiklen er en nøjagtig gengivelse af originalen -og dog! Med beklagelse må vi konstatere at flere og flere må give op overfor de gotiske »krøllede« bogstaver. Derfor har vi valgt at anvende en mere læsevenlig bogstavtype.

Besøg det gamle Fårup. Hvornår og hvordan det kan ske, står der mere om på side 11. Bestyrelsen håber, at rigtig mange af Samfundets medlemmer vil benytte sig af dette spændende tilbud. P.K.

fahs

REDAKTION

Poul Korse

(ansvarshavende)

Lars Bjørn Madsen

Eva Deichmann

FAHS er et medlemsblad for Frederiksborg Amts Historiske Samfund og udkommer 4 gange årligt. Artikler til bladet sendes til FAHS, sekretariatet, Stjernegade 6, 3000 Helsingør.

Tryk: A-Print,
Espergærde.

Lay-out og tilrettelæggelse: Helsingør Kommunes Museer

FAHS * NUMMER 2 * AUGUST 1992

Bidt om Frederiksborg Amt i 1830, beskrevet af S. Stern.

Frederiksborg Amt grænser mod Nord til Kattegattet og Sundet, mod Øst til Øresund, mod Syd til Københavns Amt og mod Vest til Isefjord. Amtet er fra Nord til Syd 6 Mile langt og omtrent ligesaa bredt; det har paa et Fladeindhold af omtrent $22 \frac{7}{8}$ Qvadratmile 60.416 Indbyggere; paa Qvadratmilen altsaa en Befolkning af 2640 Mennesker. Det contribuale Hartkorn udgjør 13.359 Tdr. I Gjennemsnit kan man antage, at der gaaer 10 á 11 Tdr. Ager og Engbund paa 1 Tde Hartkorn. Jordbunden er i Almindelighed mindre frugtbar, end i de tilgrændsende Amter. Den sydlige og vestlige Deel er frugtbarere end det Øvrige. I den nordlige Deel findes Flyvesand ved Tisvilde. Hele Amtet og især deleshed Østsiden har store Skove, der dog for den største Deel tilhøre Kongen. Iøvrigt har Amtet mange Partier, der høre til Sjællands skønneste Egne. Ved Herrederne findes speciellere Bemærkninger om Jordbunden, ligesom og om Jordbrugen. Om Amtets 6 Skovdistricter vil det Nærmere blive anført under Københavns Amt.

Amtet er rigt paa Søer. Her findes Arresø, Esromsø og Furesø, der høre til Sjællands største Indsøer; af mindre er der fremdøles: Gurre Søe i Tikjøb Sogn, Sjæl og Bloustrød Søer i Bloustrød Sogn; Birkerød Søe i Sognet af samme Navn; Farum Søe

i Farum Sogn; Burre og Mørdrup Søer i Uggeløse Sogn; Langesø og Skjenkelse Søe i Hjørlande Sogn og Snodstrup Søe i Snodstrup Sogn. Den bekjendte Søborg Søe er næsten udtørret.

Bygningerne ere i Landets almindelige Brandkasse assurerede for 9.692.180 Rbd. Sølv; Bankhæftelsen af Bygninger og umatriculerede Jorder, Bondejord og Tiender i Liunge-Frederiksborg, Liunge-Kronborg, Holbo, Strø og Ølstykke Herreder udgjør 611.751 Rbd 35 Sk. Sølv; heraf er 49.498 Rbd. 14 Sk. indfriet.

De Kongelige Jordebogsindtægter af de nævnte Herreder, med Undtagelse af Frederiksværk Gods, udgjøre 17.500 Rbd. Sølv, 4.644 Tdr. Rug, 5.066 $\frac{1}{2}$ Tde Byg, 5748 Tdr. Havre. For Skoveffecter indkommer et Aarligt Beløb af omtrent 30.000 Rbd. Det private og publique Overformynderies Midler udgjøre i alt 295.808 Rbd. 60 Sk. rede Sølv, deels Sølv og Sedler.

Amtet, der tæller 3 Kjøbstæder, 2 Flækker, 64 Kirkesogne, 3 Herregaarde og 5 Kongelige Slotte, er inddeelt i de 6 Herreder: Liunge-Frederiksborg, Liunge-Kronborg, Holbo, Strø, Ølstykke og Horns. Med Undtagelse af Horns Herred, danner det i administrativ Henseende trede Amtsstuedistricter: Frederiksborg, Kronborg og Hirschholm. Iøvrigt har den nævn-

te Inddeeling ikke meget at sige i civil Henseende, da Jurisdictionerne ere ganske anderledes inddeelte, hvilket sees Pag. 14, 49, 60 og 206, hvor disses Grændser angives [Denne del af bogen er ikke gengivet i denne atikl. Red]. Herredet indbefatter saaledes 5 Kongelige Birke, nemlig Frederiksborg, Kronborg, Jægerspris og Frederiksværk med Halsnæs, og 3 private, nemlig Kronborg Geværfabriks eller Hellebek, Svanholm og Selsø. Disse 9 Birke administreres af 5 Birkedommere. Langs med Kysten er der desuden indrettet Kystpolitidistricter.

I gejstlig Henseende indbefatter Amtet 3 Provstier, hvoraf det ene dannes af Liunge-Frederiksborg, Ølstykke og Horns Herreder; det andet udgjør Liunge-Kronborg Herred og det tredje bestaaer af Holbo og Strø Herreder. Under Frederiksborg Provsti hører tillige Kirkeværløse Sogn i Kjøbenhavns Amt.

Amtets Hjøbstæder ere:

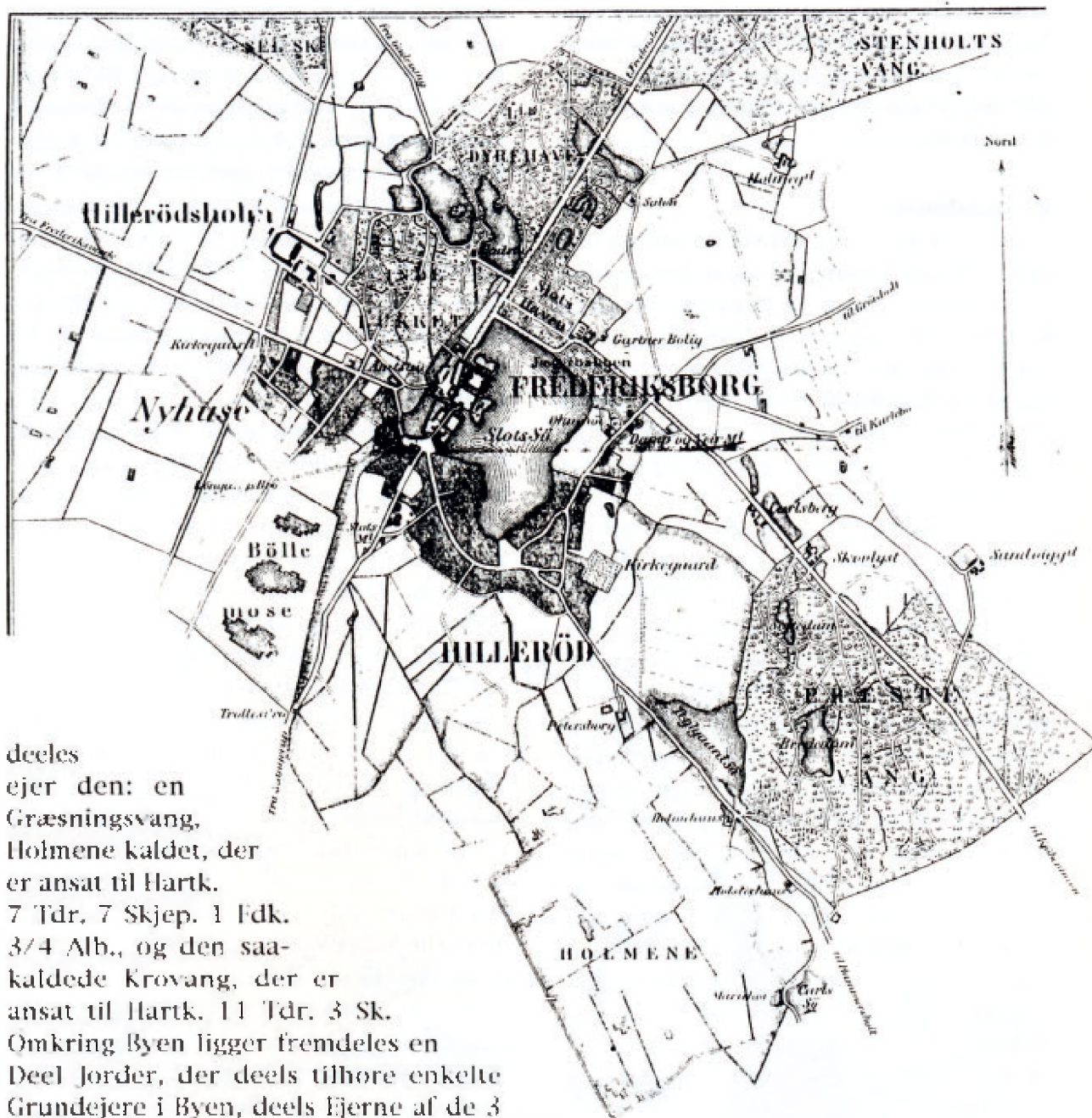
1. Hillerød skylder rimeligviis de Haandværksfolk, der byggede Frederiksborg slot, sin første Oprindelse, i det disse byggede Huse og Gaarde i Nærheden af Slottet, hvilkes Antal stedse tiltog. Navnet Hillerød erholdt den efter en liden Bondebye af samme Navn, der indtog en Deel af det Terrain, hvorpaa den nærværende Kjøbstad er bygget. Byen skal have faaet sine Privilegier 1608; disse bleve i Aaret 1661 confimerede af Frederik 3. Byen fik først en Byfoged 1680. Byen ligger i en smuk Egn, omgiven med Skove, Soer, Enge og noget Agerland, 4 1/2 Miil fra Kjøbenhavn, 3 fra Helsingør, 2 fra Hirschholm, 5 fra Roeskilde, 2 fra Slangerup, 3 fra

Frederikssund og 3 fra Frederiksværk. Fra den nærmeste Havn Kongsted (2 1/4 Miil derfra) udskibes en Deel Brænde, men kan iøvrigt ikke betragtes, som Byens Lodseplads. Indvanernes Antal er noget over 1200, Husenes og Gaardenes 167, heri indbefattet Carlsberg, Sandviggaard og en 3die Gaard, der vel ligge udenfor Byen, men dog svare Afgifter og Skatter til Byens Kæmnerkasse og altsaa henhøre til samme.

Byen har 5 Gader, ligesaamange Porte eller Bomme og et temmelig stort Torv midt i Byen. Byen selv har ingen Kirke, men ved Resc. af 1630 tillod Christian 4de Beboerne at høre Prædiken i Slotkirken, hvilket siden den Tid har vedvaret. Den har en lærd Skole, der er stiftet 1631 og en Dansk Skole. Af offentlige Bygninger har Byen fremdeles et Sygehuus for Districtets Beboere, et Hospital, et Fattighuus og et Kornmagazin for Stutteriet. Den Byen ved Kgl. Resol. 1741 tilstaaede, Ret til 60 Favne Brænde af de Kgl. Skove samt 300 Læs Torv, har Grundejerne for bestandigt solgt og overdraget til vedkommende Kgl. Collegium for den Sum 6000 Rbdlr., en Capital, det er paatænkt at anvende til Opførelsen af et nyt Raad- og Domhuus.

Ved Byen ligger Slottet Frederiksborg, forhen Hillerødsholm, og engang tilhørende Rigets Admiral Herluf Trolle, efter hvilket den sædvanlig benævnes Frederiksborg. Frederik den II opførte den ældre Bygning, og siden lod Christian IV, som her er født, paa nogle Holme i Soen opføre langt større og prægtigere Bygninger, saaledes at Slottet var og er en af de skønneste og pragtfuldeste gothiske Bygninger i Europa.

Byen har et Apothek. Til Byen hører et Overdrev, der er udskiftet i Lodder saaledes, at hver Grundejer i Byen er holdt sin Lod; dets Areal er 341 11/14 Tdr. Land, og dets Hartk. 31 Tdr. Frem-

deeles
 ejer den: en
 Græsningsvang,
 Holmene kaldet, der
 er ansat til Hartk.
 7 Tdr. 7 Skjep. 1 Fdk.
 3/4 Alb., og den saa-
 kaldede Krovang, der er
 ansat til Hartk. 11 Tdr. 3 Sk.
 Omkring Byen ligger fremdeles en
 Deel Jorder, der deels tilhøre enkelte
 Grundejere i Byen, deels Ejerne af de 3
 ovennævnte Gaarde, der ligge udenfor
 Byen. Disses Areal udgjør 379 1/2 Tdr.
 Land. Byens Jorders Skovskyld er 6 Skp.
 7/8 Alb. Byens Næring er den i de min-
 dre Kjøbstæder sædvanlige: Bondehan-
 del, Agerbrug og Brændevüinsbrænde-
 ric. Dens Handel er temmelig ubetyde-
 lig. Varerne hentes fra Kjøbenhavn, Hel-
 singør og Frederikssund. Dens 15 Kjøb-
 mænd forhandle alle Urtekram-, Manu-
 factur-, Fabrik-, Isenkræmmer-, samt
 Hørkræmmervarer. Tillige drive de

Kort over Hillerød og nærmeste omegn.
 Trap Danmark I. udg. 1859.

nogen Handel med Tommer og Træl-
 last. Den har 9 Brænderier, og et Skede-
 vandsfabrik, hvilket ejes af Mad. Boes-
 bein. Byen har kun to Laug, et Skræder-
 og et Skomagerlaug. Bygningernes Ban-
 khæftelse er 16422 Rbdlr. Sølv, og Jor-
 dernes 4218 Rbdlr. 32 Sk. Sølv.
 Assurance-Summen er 369,100 Rbdlr.

Sølv. Byens private Overformynderies Midler er 3680 Rbdlr. Fra Byen er Postgang til Helsingør og over Fredensborg til Hirschholm ligesom til og fra Roeskilde og Slangerup.

2. Helsingør,

næst efter Kjøbenhavn Sjællands største Bye, erholdt Privilegier 1416 og sin første Stadsret 1443. Den kaldtes forhen Krogen. Den ligger ved Øresundet, 6 M. fra Kjøbenhavn, 3 fra Frederiksborg, 6 fra Frederikssund. Byen har 7 å 8000 Indvaanere. Husenes og Gaardenes Antal er 586, Gadernes og Strædernes 27, Portenes 5 og Torvenes 2.

Byen er inddeelt i 2 Sogne, St. Olai og St. Mariæ, hvert med sin Kirke. Af offentlige Bygninger har den: Et Hospital, hvis Fundats er af 11 Aug. 1752, for Lemmer af Borgerstanden; det ejer betydelige Capitaler og er rigt doteret; med Hensyn til Delingen af Hospitalets Indtægter, see et, under 31. December 1819 af Directionen for Universitetet og belærde Skoler forfattet Regulativ, der er stadfæstet ved allerhøjeste Resolution af 31. Mai 1820; videre: et Fattighuus for andre Lemmer, et Sygehospital, kaldet Øresunds og Helsingørs, bygget 1795-1796; det forestaaes af en Direction, bestaaende af een af Toldkammerererne og 2de af Byens Læger; et Fattig-Sygehuus, et Militair-Sygehuus, et Raadhuus, Øresunds Toldkammer og Byens Toldkammer. Byen har et Apotek.

Foruden den herværende lærde Skole har Byen en Realskole, ved hvilken den ordinerede Catechet er ansat som første Lærer, og hvori der, foruden de sædvanlige Skolevidenskaber, undervises i Navigation, en Borgerskole og en Fattigskole.

Havnen, der blev færdig i Aaret 1829, er særdeles god, og yder de Søefarende, der besøge Nordens Havne, vigtig Tje-

neste, især om Efteraaret. Indløbet til den er 16 Fod, og 1/4 Deel af Havnen har samme Dybde; den øvrige Dybde er 10 å 14 Fod. Ved Havnen er Skibs-værft med fornødne Pakhuse, samt et Kogehuus. Den rummer omtrent 80 Stykker af store og smaae Skibe. De gamle Ejendomsjorder er ansat til 123 7/8 Tdr. Hartkorn. Arealet er 522 3/8 Tdr. Overdrevet, der nu er opdyrket, er tilligemed Ladegaards Overdrevet ansat til 19 Tdr. Hartkorn, og indeholder 1034 Tdr. Land.

Byen har sin fornemste Næring af de forbisejlende Skibe, hvis Antal aarligen beløber sig til 12 å 14000 (i Aaret 1829 13486), en Indtægts Kilde, der endnu mere er forøget ved Anlæggelsen af Havnen. Disse skaffe de herværende, ikke ubetydelige, Handelshuse god Fortjeneste ved Toldclareringer, og de andre Handlende betydelig Afsætning derved, at de som oftest her proviantere sig ikke blot med Fødevarer, men og med Colonialvarer. Dette første har ogsaa den Folge, at Byen har en særdeles betydelig Bondehandel. Fremdeles driver Byen ogsaa selv ikke ubetydelig, dog næsten udelukkende passiv, Handel med alle Slags Varer, samt nogen Transit- og Speditions-Handel.

Byen har 4 Garverier, 1 Tobaksspinderie, 1 Bogtrykkerie, 4 Bryggerier og 20 Brændeviinsbrænderier. Iøvrigt har den ingen Fabriker, undtagen en Fattigarbejdsanstalt, hvori forarbejdes Klæde, Tæppener og Gulvtæpper.

Byen ejer 3 Skibe og nogle smaae Fartøier, hvis Drægtighed udgjør i alt 447 1/2 Læster. Bankhæftelsens Beløb var oprindeligt 57.515 Rbdlr. 58 Sk. foruden Jordernes, der udgjorde 8.657 Rbdlr. 18 Sk. Herpaa var til 1829 afdraget 30.479 Rbdlr. 59 Sk.

Bygningernes Assurancesum er 2.034.800 Rbdlr. Sølv, hvoraf 210940 Rbdlr. falde paa de offentlige Bygninger. Over-

formynderiets Mid-ler var i Aaret 1830: 3.320 Rbdlr. r. S., 42.648 Rbdlr. Solv, og 32.122 Rbdlr. Sedl.

Byen har en Sparekasse.

Tæt ved Byen ligger Fæstningen og Slottet Kronborg anlagt 1571 af Frederik II og ikke langt derfra Marienlyst Slot og Have.

Det befæstede Slot Kronborg tjener til Indløbets Forsvar i Sundet. Det er opført af Quaderstene og har 5 Taarne, af hvilke det nordøstlige er forsynet med et Lampefy 110 Fod over Vandfladen. Fæstningens inderste Deel bestaaer af 4

Bastioner. Uden omkring ere 2de andre Fæstninger med Grave og Raveliner til Landsiden. Bastionerne mod Søen ere forsynede med en Deel grovt Skyts. De forbiseilende Skiibe maae stryge Flag og hilse med Kanonskud for det Kongelige Flag, der vajer paa den ene Bastion. I det Indre af Slottet er et Capel. Ved Fæstningen maae de Forbisejlende Skiibe betale Oresunds Told.

Kort over Helsingør og markjorderne gengivet efter Trap Danmark 1. udg. 1859. Den gamle bydel er skraveret.

Til nærmere Oplysning om de ovenanførte Hospitaller tilføjes endnu: Hospitalet for Lemmer af Borgerstanden havde i December 1829 følgende Capital-Masse: Fælledsfonden 3450 Rbdlr. r. Sølv, 48.838 Rbdlr. 62 Sk. Sølv og 759 Rbdlr. S.; det private Fond 612 Rbdlr. 48 Sk. r. S., 1333 Rbdlr. 32 Sk. Sølv, og 10.276 Rbdlr. 48 Sk. Repræs. Ifølge Kgl. Resolut. af 7 Marts 1796 nyder det ikke længere Andeel, af hvad der betales til Fatige ved Oresunds Toldkammer.

Oresunds og Helsingørs Sygehospital har 3 Classer af Værelser, eftersom der paa samme Værelse maa indlægges een, to eller flere Syge. Ved Hospitalet er ansat en Overlæge, en Overchirurg, en Underlæge og en Inspecteur, der tillige er Casserer; det har sin Hovedindtægt fra Oresunds Toldkammer. Til Hospitalet horer en stor Have.

3. Frederikssund.

der forhen kaldtes Falkenberg, og var Oplagssted for Materialier til Frederiksborg Slots Bygninger, var fra 1578 en Ladeplads for Slangerup, som der havde nogle Soboder, indtil den 1665 fik Kjøbstædsrettigheder; og erholdt den da tillige Navn efter Frederik III. Ved Resc. 12te Mai 1809 erholdt Byen en der boende Byefoged.

Byen ligger paa en i Roeskilde Fjord udgaaende Pynt, 5 M. fra Kjøbenhavn, 3 M. fra Helsingør, 2 M. fra Frederiksværk, 11 M. fra Corsør, 1 M. fra Slangerup, 4 1/2 M. fra Nykjøbing i Odsherred og 4 M. fra Rørvig Toldsted, hvor alle Varer til Kjøbstæderne ved Isefjorden fortoldes.

Byen tæller 500 Indv., hvoraf 66 have Borgerskab. Gaardenes og Husenes Antal er 40, Skolebygningen og et grundmuret Sprojttehuus iberegnet.

Den har 3 Gader og ligesaamange Porte eller Bomme, men intet Torv; dog er denne Mangel for gandske kort Tid si-

den afhjulpen ved Kjøbet af en Plads paa 22000 Quadratalen, der skal indrettes dertil.

Byen har ingen Kirke, men sogner siden 1744 til Udesundby; forhen sognede den til Slangerup. De offentlige Bygninger ere: En Skole og et grundmuret Sprojttehuus. Byen har et Apothek.

Der er ingen Havn, men en god Ankerplads, hvor alle Fartøier til og fra Frederikssund og Roeskilde lodse og lade.

Sundets Dybde paa Rheden er 3 á 3 1/2 Favne, hvorimod Indløbet til Fjorden kun har 11 á 12 Fod Vand saaledes, at kun Skibe til 9 1/2 á 10 Fods Dybgaaende kunne løbe op til Byen. Indløbet fra Kattegattet gaaer imellem Halsnæs og Odsherred til Rørvig, hvor Fartøierne maae melde sig.

Byen har ingen Jorder, men Private eje meget af Udesundby Jorder.

Byen, der er i god Tiltagende (Indbyggernes Antal har i de sidste 20 Aar formeret sig til det dobbelte; saaledes havde den i Aarene 1810 til 12 i Gjennemsnit 250 Indv. og blandt disse kun 31 Borgere.), nærer sig især ved Handel og Brændeviinsbrænderie. Brænderiernes Antal er i alt 18, hvoraf 5 ligge stille. Disse Brænderier forbruge omtrent 6000 Tdr. Sæd aarlig, hvoraf udbringes 2000 Tdr. Brændeviin. Til directe Handel ligger Byen beqvemt. Den har et godt Opland: Hornsherred med dets 6 Hovedgaarde. Fordelen af denne Beliggenhed vil blive endnu større, naar Slangerups Handel ved de nulevende Kjøbmænds Afgang ophører, og hvis Frederiksværks Handlende vilde holde sig sine Privilegier efterrettelige.

De 8te Kjøbmænd ere alle Gaard-ejere, med Undtagelse af Hr. Simelkiær, og have alle Brænderier. Varerne tages paa lidt nær alle fra Kjøbenhavn, hvorhen ogsaa sendes en Deel Korn og Fedevarer.

I Løbet af de sidste trende Aar har der i

Gjennemsnit aarlig været her 78 større og mindre Fartøier, ingen over 65 og ingen under 6 Læsters Drægtighed, foru-

baade de til Roeskilde og Frederikssund, have hertil aarlig bragt 4420 Tdr. Steenkul, 38000 Cubicfod Trælast, 292

Skpd. Jern i Stænger, ubetydeligt Salt, en Deel Farvevarer og Steentøj.

Der er aarlig udført omtr. 12500 Tdr. Rug, Byg, Havre, Ærter og Boghvede, 150 Skpd. Kreaturbeen og 150 Stkr. saltede Huder. Byen har et Bomuldsfabrik og et Hørsvingerie. Consumtionsvæsenet har efter Gjennemsnit af 5 Aar en aarlig Indtægt af 8775 Rbdlr.

Bankhæftelsens Beløb er 4530 Rbdlr. 59 Sk. sølv, hvorpaa er afbetalt 1647 Rbdlr. 1 Sk. Bygningernes Assurance-Sum er 163120 Rbdlr. Overformynderiets Midler ere i Aaret 1830 7238 Rbdlr. 62 Sk. S. og 4217 Rbdlr. 35 Sk. Respræs.

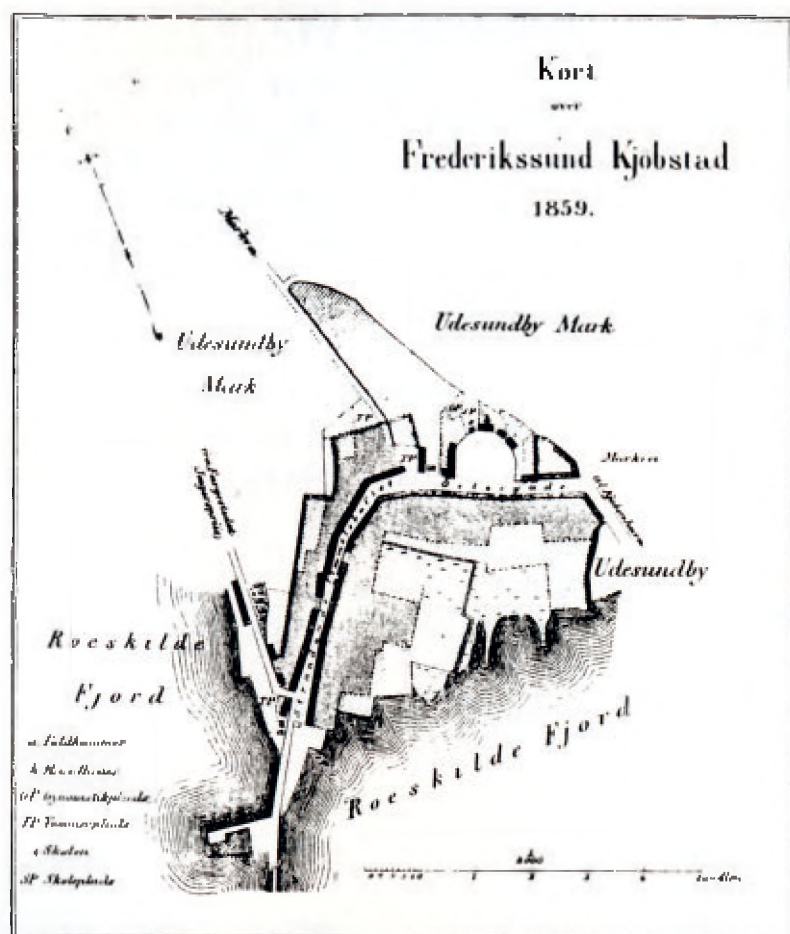
Til Frederikssund kommer ingen Post, men hver Mandag og Fredag Morgen

sendes et Bud til Slangerup, der modtager de Breve, der skal gaae herfra og leverer dem paa Slangerups Postcontoir, ligesom samme Bud ogsaa om Aftenen bringer tilbage med sig de med Helsingors Hamborger Post ankomne Breve. En Fjerdingsvej fra Byen er Færgefart til Jægerspris i Hornsherred.

Ræbker.

1. Girschholm.

erholdt sine første Privilegier 27de Novb. 1739 ifølge Dronning Sophie Magdalenes Anmodning til Christian 6te om at erholde en Kjøbstad ved sit Slot. Disse Privilegier bleve confirmerede og udvidede den 8de Febr. 1740, og

Kort over Frederikssund 1859. Gengivet efter Trap Danmark, 1. udgave.

den en Deel aabne Baade fra Kullen; hvorved dog bemærkes, at under dette Antal er indbefattet alle de til og fra Roeskilde kommende og gaende Skibe, hvis Ladninger her maae lodeses og indtages paa mindre Jagter, hvoraf Roeskilde har 5. Samtlige disse Fartøjers Drægtighed udgjorde 1370 Læster, hvoraf 1261 Læster komme paa Frederikssund alene. Af disse vare 37 engelske, norske og svenske Skibe med 690, og 41 udenlandske med 680 Læster.

De udenlandske Fartøjer, iberegne-

indrømme enhver, der vil bygge og boe der, at bruge al borgerlig Næring i lige Forhold med andre Kjøbstæd-Indvaanere.

Disse Privilegier ere hver 20de Aar allernaadigst blevne confirmerede af de efterfølgende Regenter, med Undtagelse af vor allernaadigste Konge, der kun har fornyet dem indtil videre. Af Byens Næringsdrivende Indvaanere have ingen taget Borgerskab, og Privilegierne paalægge dem heller ingen saadan Forpligtelse. I Overensstemmelse med de bestaaende Lovbud om Næringsdrift maae de dog først bevise deres Duelighed i de Fag, hvorved de ville erhverve deres Udkomme, og dernæst erholde Amtmandens Samtykke; se endvidere Resc. 31de Marts og 14de Apr. 1821.

Byen ligger paa Vejen fra Kjøbenhavn til Helsingør, 3 1/4 M. fra det første og 2 3/4 M. fra det sidste Sted, 2 M. fra Fredensborg, 3/4 M. fra Nivaahavn og 1/4 M. fra Oresund. Den har 1 M. til Humlebeks Canal.

Byen, der udgjør et Pastorat, har noget over 400 Indvaanere. Gaardenes og Husenes Antal er omtr. 46. Det forrige Hirschholm Slot blev nedbrudt i Aarene 1808 og 1809. Paa dets Grund er opført en Kirke, der forlod Bygmesterens Haand 1823. Byen har af offentlige Bygninger et nyt Thing- og Arresthuus hvor Birkedommeren, dog mod Leje, har Bopæl, en Amtstue og en Skole. Byen har saa at sige ingen Jorder. Indvaanerne drive en ubetydelig Korn- og Urtekramhandel, ligesom de og søge at erhverve deres Udkomme ved Vertshuushold og Haandværksdrift. De Handlende tage alle deres Varer fra Kjøbenhavn, hvorefter de bringe Korn- og Fedevarer. Af Brænderier gives der ingen. Bankhæftelsens Beløb er 7907 Rbdlr. 43 Sk. hvorpaa er afbetalt 613 Rbdlr. 19 Sk.

Bygningernes Assurance-Sum er 147.610 Rbdlr. Sølv. Ved Byen ligger en

Kongelig Planteskole.

2. Slangerup.

ligger 1 M. N. O. for Frederikssund, 4 M. fra Kjøbenhavn, 3 M. fra Roeskilde og 2 M. fra Frederiksborg. Dens Kjøbstædsprivilegier, som den erholdt 1102, ophøre ved de nulevende Borgeres dødelige Afgang. Indbyggerne nære sig almindeligen af Jordbrug. Den har noget over 200 til 250 Indv., og omtrent 60 Huse og Gaarde.

Ovenstående tekst er ordret uddrag af Nicolai Severin Sterns bog »Topographie over Frederiksborg Amt efter meddelte Efterretninger fra vedkommende Embedsmænd og Ejere«, siderne XIII-XVI og 1-13. Bogen kan betragtes som en slags forløber for Trap Danmark, som udkom første gang i 1858.

Redigeret og udskrevet af Lars Bjørn Madsen 1992.

Parti fra havnen ved bygaden i Frederikssund omkring 1880.

Forårsturen til Horns Herred

refereret af Eva Deichmann.

Lørdag den 9. maj deltog ca. 40 af Frederiksborg Amts Historiske Samfunds medlemmer i forårsturen til Horns Herred. Første stop på turen var Skibby Kirke, hvor Svend Esbech fortalte om kirken, dens inventar og kalkmalerier. Skibby Kirke er bygget af frådsten, men ved en restaurering er murene »klasket over med led cementpuds tilmed kvadret, så det skal forestille sten.« (Broby Johansen).

Fra Skibby Kirke kørte vi til Selso Slot, hvor vi blev vist rundt af Bernhard Linder, der overtog slottet i forpagtning i 1972 med henblik på en restaurering af det dengang stærkt forfaldne slot. Trods det at slottet har stået ubeboet og forfaldent i mere end hundrede år, indeholder det bl.a. vægmalerier af loftmaler Hendrik Krock (1730-31), originale vægfarver og nogle meget sjældne papirtapeter. Godt at nogle mennesker tog initiativ til at passe på det og vise det frem for os andre.

Fra Selso Slot gik turen til kaffen og kagen på Skuldelev Kro. Mens vi tyggede af munden, fortalte Henning Henningsen om den nærliggende St. Olavs Kilde. Dagen sluttede i Skuldelev Kirke, der ligesom Skibby Kirke er bygget af frådsten. I modsætning til denne er Skuldelev Kirkes mure ubehandlede. Frådstenene er efter min mening udnyttet meget smukt inde i kirken, idet man ved en restaurering, i den ellers hvidkalkede kirke, har rensset muren i apsis, så den fremstår i brune/gulbrune sten. Det gør et meget roligt indtryk. N. K. Zinck fortalte om, hvad vi så i Skuldelev Kirke.

Alt i alt en dejlig Tur med meget indhold, men også med hyggeligt samvær.

Jeg kan opfordre til, at vore medlemmer tager med på turene. Har man ikke selv bil, så forsøger turudvalget at arrangere, at man kan blive passagerer i en bil. Min erfaring siger mig, at chauffør og passagerer ikke behøver at kende hinanden på forhånd for at få en vellykket tur.

Historisk Samfunds tur til Farum i eftersommeren lørdag den 12.sept.

Inspireret af bogen »Strejftog i farum« (1989) arrangeres i samarbejde med Farum Lokalhistoriske Arkiv- og Museumsforening (FLAM) en eftermiddag i det gamle Farum, der ligger nær søen som et velbevaret og smukt miljø mellem kirken og Farumgaard.

Vi mødes kl. 14.00 på den store parkeringsplads foran kirkens tårn og umiddelbart ved præstegårdens avlsbygninger. Karl-Henrik Jensen, Helle S. Larsen og Gudrun Lund Meyer fra FLAM står parat og vil fortælle om kirken og om landsbyen, mens vi vandrer omkring og kigger på.

En kaffepause er beregnet ca. kl. 15.00-16.00 hos »Tante Maren«, en restaurant indrettet 1973 i et lille bondehus umiddelbart ved Gammelgaards smukke stuehus, og hvor det gamle gadekær har ligget. Kaffe og hjemmelavet kage med flødeskum fås for 35 kr.

Således styrket vil vi besøge Farumgaard, hvis ejer Ruth Riis-Hansen har stået i spidsen for bygningsbevaringen i landsbyen og har skabt et enestående smukt hjem på Farumgaard. Gårdens

hovedbygning fra 1705 ligger umiddelbart ved søen og er testamenteret Kulturhistorisk Museumsforening. Ved fru Riis-Hansens velvilje får vi lejlighed til at gæste gårdens smukke rum og slutter af med en vandring i parken, der er et kønt lille barokanlæg. Turen er beregnet til at slutte ca. kl. 17.00.

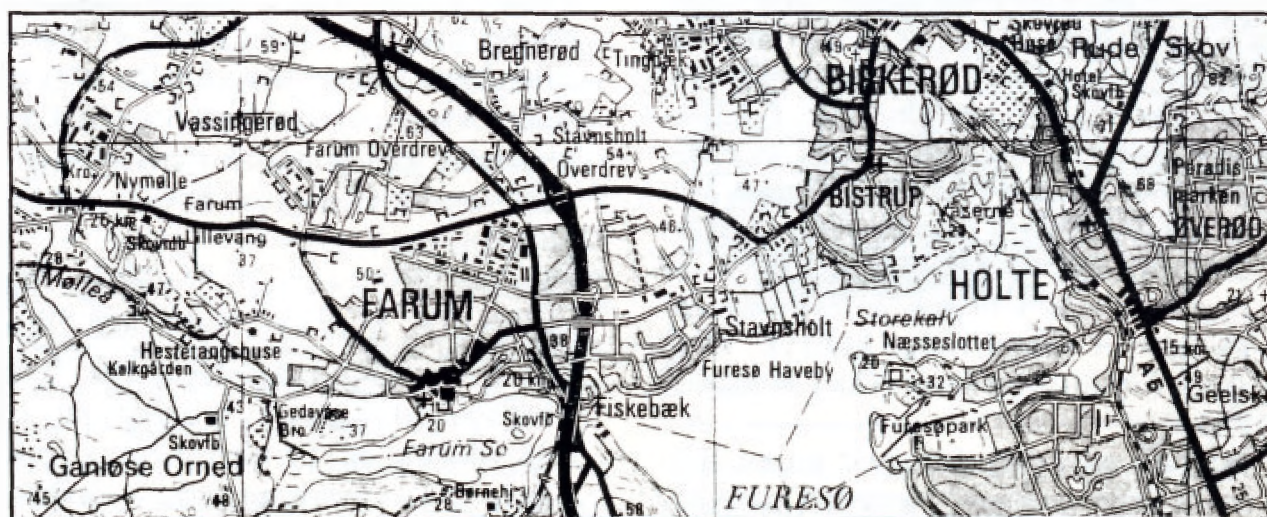
Farum landsby ligger 10-15 minutters gang vestpå ad Hovedgaden fra S-togstationen, hvortil der er busforbindelse ud i amtet. Aftale om kørelighed i private biler anbefales.

Af hensyn til det praktiske arrangement, er tilmelding nødvendig. Kan ske til Erik Buch Vestergaard på telefon 49 21 46 04, Åse Zinck, tlf. 42 31 13 85 eller Anna Esbech, tlf. 42 17 83 49 **senest onsdag den 9. september.**

Den kun 5-årige FLAM glæder sig meget til at være vært for medlemmerne af amtets ærværdige historiske samfund.

E.B.V.

*Herunder:
Udsnit af kort i 1:100.000 (1982)*

Litteratur om Farum:

P.A. Pedersen: Farumgaard. Et Bidrag til Gaardens Historie. »Fra Frederiksborg Amt« 1909, s. 116-126.

P. Petersen: Minder fra Farum. Bidrag til Farumegnens Historie. Udg. af Nordsjællands Venstreblad ved redaktør Holger Bernild. Hillerød 1920. 23 s.

Gudrun Lund Meyer og Erik Juul Pedersen: Strejftog i Farum, 1989. 80 s.

*Parti fra præstegården i Farum.
Tegnet af Birgitte Mandel 1988.*